

เทศน์เช้า วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

พระรัฐบาลนะ บวชแล้วนี่เป็นลูกเศรษฐี บวชแล้วเป็นพระอรหันต์ด้วย เวลาพระรัฐบาล พุดโคลกไว้ เห็นไหม “โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิตย์” โลกนี้บกพร่องอยู่เป็นนิตย์เลย เรามีบกพร่องที่ ไหน ถ้าโลกเราบกพร่อง เห็นไหม คุณิ เราทรัพย์จาง เราบกพร่อง เราต้องหาทรัพย์ ทรัพย์จางนะ ทรัพย์จางเราต้องขยันหมั่นเพียร เวลาโลหิตจางต้องให้เลือด เวลาธรรมะจางละ เวลาธรรมะจาง เห็นไหม เรามาฟังธรรมกัน นี่เติมเต็มธรรมะไป

การได้ยิน ไม่เคยได้ยินได้ฟัง ได้ยินได้ฟัง สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วตอกย้ำ ตอกย้ำ ฟังทุกวัน ๆ นี่ตอกย้ำ ๆ จนถึงที่สุด ถ้าผลของการฟังธรรมคือจิตผ่องแผ้ว จิตมั่นใสสะอาด จิตถ่มมันผ่องแผ้ว ในการฟังธรรม เห็นไหม เรื่องนี้เป็นเรื่องสมมุติทั้งหมดเลย

แต่ถ้าเป็นความจริงละ ถ้าเป็นความจริง นี่พระรัฐบาลเหมือนกัน เวลาออกประพฤติ ปฏิบัติ เห็นไหม นี่ลูกเศรษฐีนะ พ่อแม่ร่ำรวยมาก ความเห็นต่าง ๆ กัน พ่อแม่นิมนต์มาฉันที่บ้าน แล้วชนทรัพย์สมบัติมากองไว้กลางบ้านเลย “สมบัติกองเท่าภูเขาใครจะดูแลรักษา ?” สมบัติ เห็นไหมนี่ พ่อแม่คิดเรื่องสมบัติ เรื่องตระกูล ชาติตระกูลนี้ใครจะดูแลรักษา สมบัตินี้ไม่มีใคร ดูแลรักษาเลย

พระรัฐบาลตอบพ่อแม่ว่าอย่างไร รู้ไหม “ขอนิมนต์ให้พ่อแม่ชนสมบัตินี้ใส่รถ แล้วคัมพ์ ลงแม่น้ำไปเลย” เพราะอะไร ? เพราะพ่อแม่ไปติดเรื่องทรัพย์สมบัติ เรื่องชาติตระกูล แต่เวลา ธรรมมันเต็มในหัวใจ เพราะพระรัฐบาลเป็นพระอรหันต์ พ่อเป็นพระอรหันต์นี่ สมบัติอริยทรัพย์ จากภายในมันสำคัญมหาศาลเลย

แต่มุมมองของพ่อแม่ พ่อแม่คิดไหม ? ไม่คิดเลย เพราะพ่อแม่ต้องรักตระกูลแน่นอน ต้อง รักลูกแน่นอน แต่ความรักของโลก ความรักของโลกก็ให้สมบัติ ให้สมบัติพัสถาน แล้วสมบัติ

นั่นเป็นสมมุติ สมบัติ คุณิ เราเก็บไว้ในบ้านเรานี่ โจรมันยังปล้นได้เลย เราเก็บไว้ในธนาคาร แล้วนี่ถ้าธนาคารมันล้มนะ เงินเราหมดเลยเห็นไหม

แต่ทรัพย์จากภายในมาจากไหน แต่พ่อแม่จะทำอย่างไร ให้พ่อแม่เข้าใจเรื่องทรัพย์จากภายใน ถ้าพ่อแม่เข้าใจเรื่องทรัพย์จากภายใน แต่ประสาเราพ่อแม่ว่าเป็นพ่อเป็นแม่ รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตีนะ รักวัวให้ผูก วัวเราผูกไว้ เรารักษาไว้ วัวเรานั้นจะไม่กวนคนอื่น แล้วมันจะไม่มีปัญหา เราปล่อยวัวเราไปตามประสามัน เห็นไหม รักลูกให้ตี เราอบรมสั่งสอนเพื่อให้ลูกเราเป็นคนดีใจ พ่อแม่รักลูกมาก รักลูก เห็นไหม ความรักลูก ความผูกพันของลูก นี่ความเห็นของพ่อแม่

ความผูกพันอันนี้มันเป็นเรื่องของโลก ๆ แต่ถ้ามันเป็นเปิดตาธรรมของใจ เห็นไหม เราก็ดูแลรักษากันไป เป็นตามสัจจะความจริง เพราะมันจริงตามสมมุติ ชีวิตนี้เป็นความจริงนะ จริงตามสมมุติ เพราะเรามีลมหายใจ เราเกิดมามีลมหายใจ ชีวิตยังต่อเนื่องอยู่ ชีวิตนี้เป็นสมมุติ ถ้ามันขาดไป มันชั่วครวตรงนี้ เวลาลมหายใจขาดไป ร่างกายก็อยู่ที่นี้ กองไว้ที่นี้ ต้องกำจัดมันไป ต้องเผา ต้องทำไป

แต่จิตใจมันไปไหนล่ะ จิตใจนะ ศาสนาสอนเรื่องตรงนี้ไง อริยทรัพย์จากภายใน เรื่องของจิตใจ เห็นไหม เวลาทุกข์ ทุกข์ที่ไหน ? ทุกข์ที่ใจนะ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ เวลาทุกข์กายเห็นไหม จับไข้ได้ป่วย นี่ทุกข์กาย เวลาร่างกายมันบีบคั้น มันหิว นี่ทุกข์กาย เวลาทุกข์ใจล่ะ ทุกข์ใจนี้ไม่มีอะไรเลยนี่ สมบูรณ์พูนสุขมหาศาลเลย แต่ทุกข์หัวใจมาก หัวใจแบกรับภาระในหัวใจ เห็นไหม

มีสมบัติมหาศาลเลย ปกครองเห็นไหม คุณิ คุณพ่อแม่ของพระรัฐบาลติ สมบัติเต็มเอา ออกมากองเป็นภูเขาเลากาเลย มันขาดแคลนตรงไหนล่ะ ไม่มีขาดแคลนตรงไหน แล้วทำไมมันทุกข์ร้อนล่ะ ทุกข์ร้อนไปเพราะสมบัตินี้เราต้องดูแลรักษามัน สมบัตินี้แล้วใครจะดูแลรักษามันไปห้วงมันไง ห้วงมันก็ไปเกิดเป็นตุ๊กแก ไปเผ่ามันนะสิ เป็นปุโสมเผ่าทรัพย์สิ

แต่ถ้าเราไม่ห้วงมัน เราทำเป็นประโยชน์ เห็นไหม ประโยชน์ปัจจุบัน ถ้าเราสละออกไปก็เป็นประโยชน์ปัจจุบัน คนที่เขาได้รับได้เจือจานไป เขาก็ได้ยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะเขาขาดแคลนในเมื่อทรัพย์จาง เขาได้การจาละ ได้การบริจาจากเราไป เขามีความสุข สุข ๆ อันนั้นเป็นบุญกุศล สุขอันนั้นเขาพอใจอันนั้น เขาพอใจ เขาได้รับแล้วเขาพอใจ แล้วเรายื่นให้เขาไป เห็นไหม คุณิ ในสายตาที่เขาพอใจ เขาดีใจของเขา นี่ อันนี้มันจะฝังในใจ อริยทรัพย์เกิดมาตรงนี้ไง เสียสละ

จากทรัพย์หยาบ ๆ ออกไป มันจะได้สิ่งที่ละเอียดเข้ามาในหัวใจ นี่มันเป็นเรื่องการเสียดสละ เรื่อง เป็นอามิสนะ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ เชอบอกเขาซะ ให้ปฏิบัติบูชาเถิด อย่างบูชาด้วยอามิสบูชาเลย”

สิ่งที่บูชานี้เป็นอามิสบูชา ขนาดอามิสบูชามันยังได้บุญกุศลขนาดนี้ แล้วถ้าปฏิบัติบูชา มันจะได้ขนาดไหน ปฏิบัติบูชามันจะสะอาดจากภายใน เห็นไหม คุณติ สะอาดจากภายใน ทรัพย์ จากภายนอกไม่มีความหมายเลย เพราะมันเป็นของสมมุติของโลกเขา มันเป็นแร่ธาตุ แร่ธาตุที่ ขาดแคลนขึ้นมามันก็มีคุณค่าขึ้นมา แร่ธาตุที่มันมีมากขึ้นมา แร่ธาตุนั้นก็ไม่มีคุณค่าอะไรเลย แล้วถ้ามันขาดแคลนขึ้นมา เห็นไหม

สิ่งที่หัวใจก็เหมือนกัน สิ่งที่หัวใจเห็นไหม หัวใจที่เศร้าหมอง หัวใจที่แบกทุกข์นี้มันมี ทุกดวงใจ ทุกดวงใจที่เกิดขึ้นมานี้กิเลสพาทเกิด ประกันเลย คนที่เกิดกิเลสทั้งหมด แล้วเกิดมานี้มี โอกาสได้มาชำระสะสางกัน มีโอกาสได้มาซักฟอกกัน แล้วมีใคร ใครจะพอใจความซักฟอกนั้น มันกลับไม่พอใจความซักฟอกหัวใจความรู้สึกอันนี้ให้มันสะอาด กลับไปพอใจสิ่งที่เป็นแร่ธาตุ

สิ่งที่เป็นแร่ธาตุ สิ่งที่จากภายนอก เห็นไหม เราต้องดูแลรักษาแน่นอน เราต้องใช้จ่าย ปฏิเสธไม่ได้หรอก สิ่งนี้ปฏิเสธไม่ได้ แต่มันเป็นสมมุติ คำว่าจริงตามสมมุติ จริงตามวิมุติ จริง ตามสัจจะ มันมีความจริงมาหลาย ๆ ขั้นตอน แล้วเราเป็นผู้ที่มีปัญญา เราเป็นผู้มีปัญญา เราจะจับ อะไร แล้วถ้าคนไม่มีปัญญาก็บอกว่าเป็นการโกหก การเขียนเสียให้วุ่นแล้ว นรก-สวรรค์ไม่มี หรืออะไรก็ไม่มี

ถ้าไม่มีมึงอย่าทุกข์สิ ! ไม่มีมึงอย่าตายสิ ! แล้วทำไมมันตาย ถ้ามันมาเกิดอยู่ที่นี่ แล้วตาย แล้วไม่เกิด แล้วมานั่งอยู่ที่นี่มาจากไหน สิ่งนี้มาจากไหน มันมีแรงขับเคลื่อนอยู่ สสารยังมีอยู่ ความเป็นไปมันยังมีอยู่ นี่ พุทธะ พุทธโธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ความรู้สึกอันนี้มันรู้สึกกัน หมด คนยังมีชีวิตอยู่รู้สึกได้ทั้งนั้น สิ่งนี้เป็นนามธรรม

ถ้าพิสูจน์กันได้ก็พิสูจน์กันด้วยการทำความเข้าใจสิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาซะ มันจะ เห็นความสุขของมันเลย ถ้าสุข สุขอย่างไร ความสุขอย่างนี้เกิดมาจากไหน เงินซื้อไม่ได้ ซื้อ ไม่ได้ แสวงหากันไม่ได้ ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา สงบจิตเข้ามาที่มันชนะตัวเองไม่ได้ ถ้าชนะตัวเอง แพ้ตัวเองตลอดไปนี่ ถ้าแพ้ตัวเองตลอดไป นี่โลกเป็นใหญ่ เพราะอะไร ? เพราะตัวตนเราเป็น ใหญ่ อตตารเราเป็นใหญ่ เพราะเราแพ้ตัวเองเห็นไหม

ถ้าเราชนะตัวเองเมื่อไร โลกมันต้องสงบตัวเอง ความเห็นของเราต้องสงบตัวเอง นี่ธรรม เป็นใหญ่ ธรรมมันเกิดขึ้นมา มันเอาเราไว้ในอำนาจของเรา เห็นใหม่ ถ้าธรรมเกิดขึ้นมา ความคิด ต่าง ๆ อยู่ในอำนาจของเรา แค่ออยู่ในอำนาจของเราชั่วคราวันะ แล้วถ้าเกิดว่าย้อนไปวิปัสสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ตรงนี้ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสุภัท ทะนะ “ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล” ถ้าไม่มีการวิปัสสนา ไม่มีการใช้ปัญญา ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นมา ผลไม่มี ปัญญาที่เกิดขึ้นมานี้ ปัญญาเกิดจากตัวตน ของเรา ปัญญาอันนี้เป็นโลกียปัญญา เป็นวิชาชีพ เป็นปัญญาของกิเลส กิเลสเอามาพาใช้ใจ จะ ศึกษาขนาดไหน จะประสบการณ์โลกมาขนาดไหน

คูติ คูเวลาพ่อแม่ของพระรัฐบาล เห็นใหม่ เป็นพ่อเป็นแม่นะ เป็นผู้ที่หาสมบัติมา มหาศาลขนาดนี้ ปัญญาขนาดไหน มีปัญญาขนาดนี้ถึงได้หาสมบัติสิ่งนี้มาได้ไง แล้วเวลาถูก ขึ้นมาปฏิบัติสิ่งนั้น แต่ถูกเอาทรัพย์จากภายใน เห็นใหม่ นี้อภิปาตบุตร ! บุตรเกิดมาแล้วดีกว่า พ่อดีกว่าแม่ ถ้าบุตรเกิดมาแล้วดีกว่าพ่อดีกว่าแม่ ทำยังไงให้พ่อแม่เข้าใจ สนใจเรื่องของ ความรู้สึก เพราะความรู้สึกมันพาเกิดพาดายนะ

เรื่องของร่างกาย คูติ คูหุ่นยนต์ดี ปัจจุบันนี้เขาผลิตหุ่นยนต์มา ในโรงงานอุตสาหกรรม หุ่นยนต์มันทำงานดีกว่ามนุษย์อีกนะ มันทำงานของมันตลอดเวลาเลย แล้วมันไม่บกพร่องด้วย มนุษย์เรายังมีการเหนื่อยหน่าย ยังมีการบกพร่อง เห็นใหม่ นี่เหมือนกัน ร่างกายมันก็เหมือน หุ่นยนต์ดี ถ้าไม่มีหัวใจอยู่ แต่ถ้ามันมีหัวใจอยู่ ความรู้สึกของมันยังมีโอกาสอยู่นะ ชีวิตนี้สำคัญ มาก สำคัญตรงที่ความรู้สึก สำคัญตรงหัวใจที่มันยังแก้ไขอยู่นี้ คนเราตายแล้วหมดโอกาส

คูติ คูองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสธรรมขึ้นมาถึงคุณของอาหารคาวรส เพราะเคยไปศึกษาเล่าเรียน อาหารคาวรสบอกว่า “เจ้าชายสิทธัตถะนี้ได้สมบัติเหมือนเรา มีความรู้เหมือนเรา ให้สั่งสอนได้” เห็นใหม่ ให้สั่งสอนได้ แต่เจ้าชายสิทธัตถะบอก “ไม่ใช่ แค่ ความสงบชั่วคราวันะ”

พอมาวิปัสสนาจนถึงที่สุด ตรัสธรรมขึ้นมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะ สอนใครก่อน สอนคนที่มีคุณก่อน เห็นใหม่ กำหนดถึงอาหารคาวรส น่าเสียดาย ตายไปเมื่อวาน นี้ น่าเสียดายมาก ตายไปเมื่อวานนี้ มันน่าเสียดายมาก ชีวิตเราเหมือนกัน ถ้าเราตายไปแล้วนี้มัน น่าเสียดายไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “น่าเสียดาย เพิ่งตายไปเมื่อวานนี้”

แล้วเราชีวิตยังอยู่อย่างนี้ แล้วเราทำไมปล่อยให้มันผ่านพ้นไปวัน ๆ หนึ่ง ผัดวันประกันพรุ่ง เห็นไหม นี่ก็เลสง่าย ๆ เหล่านี้ เมื่อนั้น ๆ ๆ ผัดเราไปวัน ๆ หนึ่ง แล้วก็ยังไม่ถึงเวลา ยังไม่ถึงเวลา ให้มันแก่แต่ก่อน...แก่แต่ก่อน มันก็เหมือนรถชราคร่ำคร่าแล้วเอามาออกมาซ่อมหรือ เวลารถใหม่ ๆ ทำไมมันไม่เหยียบเครื่องไป รถใหม่ ๆ ทำไมมันไม่กระทำ เวลาเรามีโอกาสอยู่ที่นี่ เวลานั่งขึ้นมาแล้วนี่ มันเป็นไปไม่ได้ รอให้มันแก่ก่อน รอให้มันชราคร่ำคร่าก่อน ทุกอย่างต้องซ่อมบำรุงก่อนแล้วก็มาถวาทัน นั้นมันเป็นความเห็นของประเพณีวัฒนธรรม

แต่เดี๋ยวนี้ในปัจจุบันนี้เท่ากับศาสนา มันเจริญขึ้นมา จะหนุ่มจะสาวจะนักปัญญาชนขนาดไหน เขาสนใจนะ เขาสนใจสิ่งที่พิสูจน์ได้ พิสูจน์ได้จริง ๆ เพราะมีครูบาอาจารย์พาให้พิสูจน์ คุณตัวอย่างชาวยุโรปเขามาบวช มาศึกษากัน เขาก็พิสูจน์ของเขา เพราะเขาพิสูจน์ทางโลกมาหมดแล้ว ทางโลกพิสูจน์แล้วมันแก้ไขอะไรไม่ได้ จะพิสูจน์ทางธรรม แล้วทางธรรมอยู่ไหนล่ะ ? ทางธรรมอยู่ไหน ทางธรรมอยู่ในตู้พระไตรปิฎกหรือ ? ทางธรรมอยู่ที่วัดหรือ ? ทางธรรมอยู่ที่โบสถ์วิหารหรือ ? ไม่ใช่ ! ทางธรรมอยู่ที่กลางหัวอกเรานี่ หัวใจเรานี่ ทางธรรมนี่ นั่งสมาธิอยู่ที่ไหนก็อยู่ที่นั่น เห็นไหม

รุกขมุต เสนาสนัง เวลาบวชแล้วไปอยู่โคนไม้อยู่โคนเขา ศาสนวัตต์นี้เกิดขึ้นมาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก่อนนะ นางวิสาขาเป็นผู้สร้างวัดให้ เห็นไหม อนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้ที่สร้างอารามให้ภิกษุเป็นที่อาศัยเท่านั้นเอง มันเป็นที่อาศัยของร่างกายนี้ ศาสนามันอยู่ที่กลางหัวใจนี้ ถ้ากลางหัวใจนี้ เราปฏิบัติของเราขึ้นมา มันรู้สึกที่นี้ แล้วพิสูจน์กันที่นี้ แล้วเขาพิสูจน์กัน เห็นไหม สำคัญตรงนี้ สำคัญตรงยังมีชีวิตอยู่ที่นี่ ยังมีลมหายใจเข้าและลมหายใจออก เรายังคุยกันรู้เรื่อง เรายังพูดจากรู้เรื่อง เรายังส่งความรู้สึกถึงกัน

ตายไปแล้วทำบุญกุศลอุทิศส่วนกุศลไป ถ้ามันเป็นความจริงก็เป็นความจริง มันเป็นความจริงอุทิศได้ แต่มันตกที่ไหนล่ะ เราส่งของถึงกัน ถ้าเขาดำน้ำอยู่ล่ะ เขาอยู่ใต้พื้น เขาอยู่ในที่ติดต่อกันไม่ได้ล่ะ เรายังไม่รู้อนาคตนะ อดีตอนาคตก็ก็เลสง่ายไม่ได้ ปัจจุบันนี้เท่านั้น แล้วปัจจุบันนี้ยังมีความรู้สึกอยู่ เห็นไหม ธรรมะสำคัญตรงนี้ ธรรมะใด ธรรมะใด คำว่าธรรม ๆ ธรรมะธรรมชาติ ธรรมชาติกับเราคนละเรื่องกันนะ เราอยู่ในธรรมชาติอันหนึ่ง แต่ความรู้สึกอยู่กับเรา ทุกข์สุขอยู่กับเรา

เวลามรรคญาณเกิดขึ้นมาในหัวใจเรา เวลาธรรมจักรมันเคลื่อน ปัญญามันเคลื่อน ภาวนามยปัญญามันเคลื่อนมา สมบัติของเราละ คุณิ คุณอย่างเทคโนโลยีนี้ เขาขายกันได้ เขาส่งต่อกันได้ แต่ภาวนามยปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องทำเอง “ความบริสุทธิ์ของพวกเขา พวกเขาต้องทำกันเองหมดนะ เราตถาคตชี้เท่านั้นเอง บอกทางเท่านั้นเอง”

ไม่มีขาย ไม่มีหามาจากไหน เกิดจากความรู้สึกทุกข์ ๆ ยาก ๆ นี้ แล้วมันเปลี่ยนแปลงตัวของมันเอง มันปรับปรุงมัน วุฒิภาวะมันพัฒนาของมันขึ้นมา จนมันสงบของมันได้ จนมันเข้าใจ มีผู้นำจนมันเกิดวิปัสสนาญาณได้ ธรรมจักรมันเคลื่อนในหัวใจนี้ได้

มันต้องเคลื่อนได้สิ ถ้าเคลื่อนไม่ได้ ทำไมพระโมคคัลลานะเวลาเห็นเปรตเห็นผี ออกมาเราเคยเห็น แต่ไม่มีพยานเราไม่พูด แต่ในเมื่อมีพยานแล้วนี้พูด นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระสงฆ์ขึ้นมาองค์แรกนี้มีพยานขึ้นมาแล้ว “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” มีผู้รู้ ผู้รู้ที่ ๒ ผู้รู้ที่ ๓ มันทดสอบได้ มันเป็นการทดสอบตรวจสอบกันได้ มันไม่ใช่มีใครคนใดคนหนึ่งมานั่งอ้าปากไม้อยู่คนเดียว แล้วไม่ตรวจสอบ ไม่ได้หรอก

ครูบาอาจารย์เป็นผู้ที่มีความรู้จริง มันตรวจสอบกันได้ มันคุยกันได้ มันคุยกันได้ ตรวจสอบได้ มันก็มีจริงในหัวใจเรา นี้ แล้วปัจจุบันนี้มีคนตรวจสอบและทดสอบได้ในหัวใจเรา เราก็มีของเราได้ แล้วทำไมเราไม่พิสูจน์ ทำไมเราไม่ค้นคว้าของเรา เห็นไหม

ธรรมะอันนี้สำคัญ ความรู้สึก ธรรมะเกิดจากความเจริญของธรรม เจริญในหัวใจของครูบาอาจารย์เราก่อน ธรรมะคือธรรมแท้ ๆ ธรรมที่มีชีวิต ธรรมที่คืนได้ ไม่ใช่ธรรมที่ตายแล้วนะ พระไตรปิฎกนี้ธรรมที่ตายแล้ว มันคืนไม่ได้ พูดไม่ได้ แต่ธรรมในหัวใจของครูบาอาจารย์นี้คืนได้ พูดได้ สื่อสารได้ แล้วในปัจจุบันนี้ฉันเราได้ แล้วเรามีโอกาสอย่างนี้ ทำไมเราไม่ค้นคว้า ทำไมเราไม่ศึกษา ทำไมเราไม่กระทำกัน นี่เป็นธรรมประสาเรา

แต่โลกเขาว่ากัน ก็ทำบุญแล้วอยากจะร่ำอยากจะรวย อยากจะมีสมบัติ คุณิ พระรัฐบาล บอกพ่อแม่ให้ดัมพ์ลงแม่น้ำไปเลย เอาไว้เป็นภาระ เอาไว้แบกหาม เอาไว้เหนื่อยหน่าย แต่ธรรมในหัวใจไม่เป็นภาระ ไม่ต้องเก็บ ไม่ต้องรักษา มันเป็นอริยทรัพย์ มันทรัพย์ภายใน มันเป็นเรื่องเรา แล้วมันอยู่กับเราตลอดไป ถ้ามันตายก็ตายไปพร้อมกับเรา เห็นไหม

เวลาคนที่ผู้ปฏิบัติแล้ว โสดาบันตายก็รู้ชั้นโสดาบันตาย อีก ๗ ชาติ สกิทา อนาคา ตาย
ไปเกิดเป็นพรหม พระอรหันต์ตาย ตายแล้วก็เกิดใหม่ ? ไม่เกิด เพราะมันไม่สงสัยตั้งแต่วันตรัสรู้
ธรรม ถ้ายังสงสัยอยู่ ยังตายยังเกิดอยู่ ไม่ใช่พระอรหันต์หรอก ไม่มีการตาย ตายเป็นสมมุติ ตาย
หลอกกัน แต่จิตไม่เคยตาย จิตนี้อยู่กับเราตลอดไป แล้วคงที่ สุขคงที่ สุขแบบวิมุตติอยู่ที่ไหน อยู่
ในหัวใจของเราเนี่ย เอวัง